

Rákosliget

1996. március

II. évfolyam 2. szám

Centenárium és millecentenárium

A kerek esztendők, évfordulók mindig különleges alkalmat adnak az emlékezésre és a megemlékezésre. Ilyenkor visszatekintünk életünk eltelt éveire, számba vesszük, hogy mit akartunk, s mire jutottunk. Így van ez azon kisebb-nagyobb közösségek sorsát illetően is, amelyekben élünk: családjunk, településünk, nemzetünk.

1996 nekünk, rákosligetieknek kettős ünnep. A magyarság 1100 évvel ezelőtt left hazát a Kárpát-medencében, dédszüleink pedig egy évszázaddal ezelőtt teremtettek otthont itt, e községben, melynek neve ma Rákosliget.

Éppen 100 éve, a millenium évében született meg Rákosliget "ötlete". 1896. december 12-én tartotta alakuló ülését a Munkás Otthon Házépítő Szövetkezet, amely elhatározta, hogy valahol Budapest környékén 1000 munkáslakást épít fel. A választás erre a területre esett. Hamar megkezdtek a szervezést és a tervezést, 1898-ban már folytak az építkezések, s az első lakók végül 1899 őszén költözhetek be otthonaikba.

E kettős ünnep alkalmából rendezi meg az idén a Rákosligeti Közösségi Ház - a Rákosligeti Polgári Körrel és a Csaba-Liget Alapítvánnyal együtt - a Rákosligeti Művészeti Napok rendezvénysorozatát, amely az elkövetkező évek valamelyikében - talán 1999-ben - tartandó centenáriumi év "előzetese" is egyben.

A Polgári Kör a század elején

1000 munkás-ház!

A m. é. december hóban Faich Károly miniszteri tanácsos elnöklete alatt alakult „Munkás-Otthon” szövetkezet, a kormány támogatása és felügyelete alatt Rákos-Keresztúron, közvetlenül a vasuti állomás mellett, 1000 munkásházat épít a szüksége, kutakkal.

Minden ház 2 szobát, konyhát, kamrát, pincét s padlást tartalmaz. A házak 160 □-ól kiterjedésű s lécczel bekerített területen téglából, a közegészségügy követelményeinek megfelelőleg építettek s eszerépszindelylyel fedettek.

E házak a „Munkás-Otthon” szövetkezet tagjainak adatnak el 26 évi törlesztésre.

Az évi törlesztési összeg (tőke és kamat) 130 frt, a mely heti, avagy havi részletekben fizetendő. Ezen kívül minden tag még évi 30 frtot tartozik fizetni életbiztosítási, baleset és tüzbiztosítási díjakra. Ugyanis, ha valamely tag időközben meghal, vagy baleset következtében állandóan keresetképtelenné válik, a fűvábbi fizetés alól felmentetik s a ház és telek tehermentesen marad meg neki, vagy családjának.

Előzetesen illetékek nem fizetendők, azonban minden tag tartozik 160 forint biztosítékot a pesti magyar kereskedelmi banknál letétbe helyezni. ~~Ezen biztosíték az igazgatóság engedélye alapján több havi részletben is fizethető.~~

A „Munkás-Otthon” telepén épült házak részére 30 évi adómentesség, bélyeg- és illetékmentesség van a kormány által kilátásba helyezve; iskoláról, kisdudóvodáról stb. gondoskodás történik; továbbá igen olcsó menotdíjak engedélyezése biztosítva van.

A szövetkezet tagjai ültetvényeket (szederfa-palántát a kerítés esinosításához s nemesített gyümölcsfákat a kertbe) díjtalanul kapnak.

A „Munkás-Otthon” telepén nagy arányú fogyasztási szövetkezet létesítettik, a mely az élelmi és háztartási cikkek olcsó beszerzését teszi lehetővé; azonkívül a fogyasztási szövetkezet nyeresége a fogyasztás arányához képest a tagok közt felosztatik. A bevásárlás a fogyasztási szövetkezetben nem kötelező.

A szövetkezet ügyeit a tagok által választott igazgatóság es választmány intézi.

Egyébiránt a tagok jogai és kötelezettségei az alapszabályokban s az adásvételi szerződésekben vannak pontosan körülírva, melyek a szövetkezet irodájában bármikor megtekinthetők. Ugyanott megtekinthetők a házak tervei, melyek a szobák nagyságát és magasságát, továbbá a házfalak vastagságát stb. feltüntetik.

Uj tagok felvételre jelentkezhetnek s bővebb felvilágosítás és prospectus kapható a szövetkezet irodájában: VII., Dob-utca 106. sz. a., hétköznapon 9—1-ig, d. u. 4—8-ig; ünnep- és vasárnap délelőtt 8—12-ig, d. u. 2—6-ig.

Budapesten, 1897. évi szeptember havában.

Az igazgatóság.

A ligeti dalárda tagjai Pendl József vendéglőjében (1929)

Emlékműavatás 1925-ben

A Sport Club R.T. épülete a XV. utcában

Képeslap az 1930-as évekből

Ligeti mulatság (1936)

Se pénz, se szabadidő

Az 1900-as évek elején, a rákosligetiek honfoglalása után, az itt élő emberek képesek voltak fenntartani, működtetni a Polgári Kört. Volt rá igényük, pénzük, szabadidejük és praxisuk. Tudták, hogyan kell létrehozni, működtetni egy egyesületet, annak intézményét és azon belül a különböző tevékenységi formákat: műsorokat, közösségeket, bálakat, tanfolyamokat.

Szükségük volt erre a közösségi-kulturális környezetre, és ezért áldoztak rá. A sajátjuknak érezték a Polgári Kört (a mai Közösségi Házat), a programokat ők maguk szervezték.

Ma nem vagyunk tudatában annak, hogy miénk a Ház, hogy használni kellene, s nem csak eljárni bele, hogy támogatni kellene, s nem csak fizetni az adott programért. Ma a Közösségi Házat támogatja az Önkormányzat és az államkincstár. Mégis szinte megoldhatatlan pénzügyi nehézségekkel küzd. Pedig teltház van, a programok népszerűek, a belső környezet kulturált.

Mi a különbség hát a két korszak között?

Valamikor az embereknek volt képességük, pénzük és szabadidejük önmaguk közösségi, művelődési igényeinek kielégítésére. Ma se pénz, se szabadidő...

Ma nincsenek vagyonos mecénások, és nincsenek a napi kiadásokat támogató közemberek. Ma egymás és a magunk üres zsebeiben keresgélünk. Megoldhatatlannak tűnő mindennapi gondjaink miatt szorongunk vagy túl-hajszoljuk magunkat.

Ma is lenne igény a társas létre, az összejövetelekre, a szórakozásra, a gyermekprogramokra. De nincs miből, és nincs mikor. Legalább az egyik lenne...

Csak a kiművelt emberfők sokasága emelheti föl a Házat - gondolta gróf Széchenyi István. Mondhatnánk azt is: egy települést, egy családot, egy-egy álmopolgárt.

Önvédelmünk érdekében meg kell találnunk azt a piciny szabadidőt és azt a kis pénzt, az akaratot, a hozzáértést és a tenni akarást, hogy fölemeljük magunkat!

PRÉM JÁNOS

E lapszámunk a Művészeti Napok '96 alkalmából a Rákosligeti Közösségi Ház támogatásával jelent meg.

A Rákosligeti Dal- és Zenekör 1910 körül

A tenispálya az 1930-as években

↳ Gyermekballet a Ház színpadán 1953-ban

Rákosligeti Művészeti Napok

Rákosligeti Községi Ház
1996. március 4-9.

HONFOGLALÁS - NEMZETTÉ VÁLÁS

"Azért vagyunk a világon,
hogy valahol otthon legyünk benne."
(Tamási Áron)

Március 4., hétfő 18 óra:

MEGNYITÓ - a Művészeti Napok rendezvénysorozatot megnyitja: Barna Andor alpolgármester

HANGVERSENY - a Bartók Béla Zeneiskola növendékhangversenye

Március 4., hétfő 21 óra:

ROCK KONCERT - a magyar rockzene klasszikusai: Varga Miklós, Vikidál Gyula és a Boxer zenekar

Március 5., kedd 19 óra:

ZENEI EST - a hangversenyen többek között R. Szabó István és Dely Csaba rákosligeti zeneszerzők művei csendülnek fel a Liszt Ferenc Vegyeskar, a Camerata XVII. Fúvóegyüttes és a Bartók Béla Zeneiskola Vonósnégysesének előadásában

Március 6., szerda 18 óra:

"HONFOGLALÁS, ÁLLAMALAPÍTÁS" - történészek nyilvános kerekasztal-beszélgetése a millicentenárium jegyében. Vendégeink: Dr. Kovács László, a Régészeti Intézet igazgató-helyettese és Dr. Veszprémy László, a Hadtörténelmi Intézet munkatársa. Bevezetőt mond: Dombóvári Csaba, Rákosliget önkormányzati képviselője.

Március 7., csütörtök 18 óra:

"RÁKOSLIGETI HONFOGLALÁS" - helytörténelmi dokumentum- és fotókiállítás. A kiállítás rendezője Dr. Dombóvári Antal helytörténész, bevezetőt mond Parrag Emil, a Rákosligeti Polgári Kör elnöke, a kiállítást megnyitja Dr. Bereczky Loránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója. (A kiállítás március 5-20. között tekinthető meg.)

Március 7., csütörtök 19 óra:

GREGOR JÓZSEF operaénekes előadástje, közreműködik Oberfrank Péter zongoraművész (A kiállítás és az előadást ingyenesen látogathatók!)

Március 9., szombat 10.30:

"HONSZERZŐ ÁRPÁD" - történelmi mesejáték két részben. Benedek Elek regényét színpadra alkalmazta Rentz Antal, előadják a Nevesincs Színház művészei.

Művészetbarátok Köre

Rákosliget 1962-1969

Élt nem egészen 8 évet. Azután az akkori hatalom kivégezte. Azt hitte ugyanis, hogy veszélyes számára. Pedig nem volt az. Nem politikával, hanem művészettel foglalkozott... Képzőművészettel.

A 60-as évek elején baráti beszélgetések alkalmával felvetődött, hogy jó lenne egy képzőművészeti klubot csinálni a kerületben. S mivel ebben az akkori művészetbarátok, művészek mindegyike egyetértett, 1962-ben megalakult a Művészetbarát Kör a Dózsa Művelődési Központ Rákosligeti Klubjának közreműködésével. Első összejövetelünk még a teniszpálya melletti Pedagógus Klubban volt, de hamarosan birtokba vehettük a Rákosligeti Klub nagytermét, három hetenként a hétvégeken. Mivel talán Tóth Tibor festőművész kollégám és barátom szorgalmazta leginkább a klub megalakítását, ő lett annak vezetője. Egyébként az itt működő szakkört is ő vezette, ahol egy művészgeneráció nőtt fel az ő felügyelete és szakmai irányítása mellett.

A Kör célja és feladata a képzőművészeti kultúra terjesztése, ezen belül bemutató jellegű kiállítások rendezése, ezeken közös beszélgetés keretében a képzőművészet - főleg az akkor kibontakozó hazai modern művészet - problémáinak megvitatása volt. A kiállításokon stílusbeli és szemléleti korlátozás nélkül bemutatkozhatott az akkori magyar művészek számottevő része. Nagyon sok, ma már országosan, sőt, a határokon túl is ismert és elismert művész állított itt ki. Nekem is itt volt az első önálló kiállításom 1966-ban. Tóth Tibor szakszerű irányítása mellett ezek az esték valódi események voltak pezsgő hangulattal, izgalmas, szabad szemléletű vitákkal, bizonyítva a művészet szeretetét és a résztvevők aktivitását.

1969-ben a pártvezetőség, illetve a Dózsa Művelődési Központ igazgatója felmondta Tóth Tibor szerződését, s ezzel - a tiltakozások ellenére - a Művészetbarát Kört megszüntette. A 80-as évek elején az akkori Hazafias Népfront kezdeményezésére még megpróbáltuk feléleszteni - s egy rövid ideig működött is -, de végül kicsinyes emberi érdekek miatt ez a kezdeményezés is elhalt.

1989-ben művészek és művészetbarátok megint összefogtak, és megalakítottuk a Vigyázó Ferenc Művelődési Társaságot, amely a rákosligeti Művészetbarátok Körének szellemében folytatta, s folytatja ma is kultúraterjesztő munkáját, s ennek fő vonulata ma is a képzőművészet. Tóth Tibor is tagja e társaságnak; ő a művészeti vezető, aki a kiállítások rendezésével, instrukciók adásával és egyéb társasági tevékenységével ma, idős kora ellenére is nagy és eredményes munkát végez.

Ezért is öröm számunkra, hogy az első Balassi Bálint-díjak egyikét - amelyet kimagasló kulturális tevékenységéért kap a díjazott - a kuratórium Tóth Tibornak ítélte oda.

Hiába szüntette meg tehát annak idején a szüklátóköri hatalom a Művészetbarát Kört, az mindig feltámadt, s remélem, hogy a Rákosligeti Polgári Kör is hozzájárulhat a tradíció feltámasztásához évi néhány kiállítás, művészeti esemény megrendezésével.

PARRAG EMIL
festőművész

a Rákosligeti Polgári Kör elnöke

Rákosliget

A RÁKOSLIGETIEK LAPJA

KIADJA: DATUS BT
FELELŐS VEZETŐ: TAKÁCS LÁSZLÓ
FŐSZERKESZTŐ: DOMBÓVÁRI CSABA
SZERKESZTŐSÉG: 1171 BUDAPEST, SZIGETCSÉP UTCA 108.
LEVÉLCÍM: 1172 BUDAPEST, I. UTCA 23.
NYOMTATÁS: DATUS BT NYOMDÁJA